

ARAŞTIRMA

DOI: 10.59007/meyadakademi.1369526

SEMBOLİK ŞİDDET KAVRAMI ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Sümevra TÜZÜN*

ÖZ

Şiddet, toplumsal alanın hemen her alanında farklı türleriyle karşımıza çıkan bir olgu ve fenomendir. Şiddetin görünmeyen bir formu olarak sembolik şiddet kavramı iletişim bilimleriyle yakından alakalı bir kavramdır. Zira toplumsal alanda gerçekleştirilen her türden sembolik şiddet, bir iletişim süreciyle inşa edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, literatürde sembolik şiddet kavramı üzerine gerçekleştirilen çalışmaların aktüel durumu hakkında bütüncül bir bilgi sunmaktır. Çalışmada incelenen makalelerin bibliyometrik analiz yöntemiyle niceliksel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini, Scopus veri tabanındaki sembolik şiddet taramasından elde edilen 1287 makale teşkil etmektedir. Makaleler, VOSviewer programına aktarılarak analiz edilmiştir. Çalışma bulguları ülkelerin ve kurumların ortak yazarlık ağları, çalışmalarda en fazla kullanılan kavramlar, yazarların ve çalışmaların atıf haritaları, ülkelerin ve kurumların üretkenliği ve yazarlarla ülkelerin bibliyografik eşleşmeleri ile yazarların ortak ağ analizleri hakkında bilgi vermektedir. Analiz sonuçlarında, ağ atıfları en yoğun olan, en üretken ülkeler İngiltere (n= 224), Amerika (n= 224) ve Avustralya (n= 108) olarak bulgulanmıştır. Ortak atıf analizinde en fazla bağlantı gücüne sahip olan yazarlar Bourdieu (n= 53272), Foucault (n= 5552) ve Wacquant (n= 5387) gözükmektedir. Sembolik şiddetin ağ atıf haritasında en fazla atıf alan yazarlar; Galtung, Menjivar ve Abrego ve Oakes, Townley ve Cooper iken en üretken yazarlar ise Schubert, Bryan ve Schwarz olarak sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, sembolik şiddet, iletişim.

*Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, smeyra_tzn@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2508-1129

Geliş tarihi: 01.10.2023, Kabul tarihi: 12.10.2023

Sembolik Şiddet

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED ON THE CONCEPT OF SYMBOLIC VIOLENCE

ABSTRACT

Violence is a fact and phenomenon that we encounter in different types in almost every aspect of the social sphere. The concept of symbolic violence as an invisible form of violence is a concept closely related to communication sciences. Because all kinds of symbolic violence committed in the social sphere are constructed through a communication process. The aim of this study is to provide holistic information about the current status of studies on the concept of symbolic violence in the literature. Quantitative data analysis of the articles examined in the study was carried out using the bibliometric analysis method. The population of the study consists of 1287 articles obtained from the symbolic violence search in the Scopus database. The articles were analyzed by transferring them to the VOSviewer program. Study findings provide information about co-authorship networks of countries and institutions, the most used concepts in studies, citation maps of authors and studies, productivity of countries and institutions, bibliographic matches of authors and countries, and common network analyzes of authors. In the analysis results, the most productive countries with the highest number of network citations were found to be England (n= 224), America (n= 224) and Australia (n= 108). In the co-citation analysis, the authors with the highest link strength appear to be Bourdieu (n= 53272), Foucault (n= 5552) and Wacquant (n= 5387). In the network citation map of symbolic violence, the most cited authors are Galtung, Menjivar and Abrego, and Oakes, Townley and Cooper, while the most productive authors are Schubert, Bryan and Schwarz.

Keywords: Violence, symbolic violence, communication.

1. GİRİŞ

Çok boyutlu bir kavram olarak şiddet, toplumsal yaşamın hemen her alanında karşımıza çıkabilen bir sorunsal olarak yer almaktadır. Hemen her gün, şiddetin en görünür formlarına cinayet, kadına şiddet, kavga ve benzeri haberler aracılığıyla ya da günlük yaşamımızdaki kişisel deneyimlerimizle tanık olmaktadır.

Şiddetin görünmeyen hali olarak sembolik şiddet, insanlar üzerinde psikolojik izler bırakan bir kavramı ifade etmektedir. Sembolik şiddet, gündelik yaşamımızdaki tüm iletişim pratiklerimizin içine işleyen ve bu sebeple diğer tüm şiddet türlerinden daha yaygın ve etkili olan bir şiddet türünü ifade etmektedir. Toplumsal alanda var olan tüm karşıtlıklar ve düşmanlıklar kendilerini fiziki, kaba şiddetle göstermek yerine insanların psikolojik alanlarında gerçekleştirdikleri çatışma, savaş ve saldırı olarak var etmektedir. Sembolik şiddetle ötekileştirmeler, etiketlemeler, tahkir ve tezyif etmeler mümkün olmakta dahası normalleşmektedir. Bu bakımdan, şiddetin görünür formlarının hukukla, sosyolojiyle birincil dereceden alakası olması gibi görünmeyen sembolik formlarının da birincil dereceden iletişimle ilgili olduğu savını öne sürebiliriz.

Bu çalışmanın amacı, sembolik şiddet kavramı üzerine yazılan makalelerin hangi alanlarda gerçekleştirildiği, kaynaklarının neler olduğu ve atıf analizlerini göstermektir. Bu amaçla öncelikle, iletişim perspektifinden şiddet ve sembolik şiddet kavramları üzerine kısaca bir literatür taraması yapılacaktır. Ardından, çalışmanın amaç ve metodolojisine yer verilecektir. Çalışmanın araştırma kısmında Scopus veri tabanındaki sembolik şiddet taramasından elde edilen 1287 makalenin bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemesi gerçekleştirilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tek bir kelimeyle ifade ettiğimiz iletişim insan hayatını tamamen kuşatan bir kavramken, insan hayatındaki bağlamlar ve ilişkiler kadar farklı görünümlere, tarzlara ve biçimlere sahiptir. Medyatik mekanizmalarla var edilen ve iletişimin özü olan ortaklaşım, aynı dil, aynı inanç, aynı eğitimi alma, aynı ortamlarda yaşama gibi unsurlarla bireyleri birbirine bağlamakta, toplumsal yapıların

oluşmasına vesile olmaktadır (1). Ancak, iletişim kavramı anlamsal olarak belirli bir ortaklaşma işaret etse de bu ortaklaşım her zaman mümkün olmamakta ve hayatın hemen her alanına nüfuz eden sorunlar ve çatışmalar da iletişim sürecinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kişilerarası iletişimde sıklıkla karşılaşılan empati yoksunluğu, beraberinde iletişim çatışmalarını getirmektedir. İletişim çatışmaları ise ilişkileri sonlandırma, aile bağlarının çözülmesi, samimi ve yakın bağların kopması gibi neticelerle sonuçlanabilmektedir. İçine dahil olunan gruplarda yaşanan uzlaşım problemleri beraberinde dışlanmayı, ötekileştirmeyi getirebilmektedir. Mesleki yaşamda rekabet ilişkileri beraberinde mobbing gibi iletişim çatışmalarıyla sonuçlanabilmektedir. Siyasal iletişimde yaşanan sorunlar ciddi meşruiyet krizlerine yol açabilmektedir. Kuşkusuz verilebilecek örnekler insanların deneyimleri kadar artırılabilir. Dolayısıyla, bir kavram olarak pozitif anlamları çağrıştıran iletişimin gündelik yaşamdaki görünümü, pozitiflikten son derece uzak olan anlaşmazlıkları, çatışmaları ve şiddet unsurlarını barındırmaktadır.

İletişim eyleminin gerçekleşebilmesi karşılıklılık esasına bağlıdır. Ortak anlamlar, amaçlar, niyetler çerçevesinde gerçekleşen uyuşmaları ve uzlaşmaları iletişim olarak tanımlayabiliriz. Bu ortaklaşım gerçekleşmediğinde toplumsal alanda kaos, şiddet, çatışma ve benzeri tablolara tanık olmak kaçınılmaz olabilmektedir. Dolayısıyla, literatürde kişilerarası iletişim çatışmaları olarak karşımıza çıkan sorunsalın boyutları toplumsal kaos, çatışmalar ve şiddet türlerini de kapsamaktadır. Bir diğer deyişle, her türden çatışma ve şiddet konuları birinci dereceden iletişim bilimlerinin kapsamına girmektedir.

Sözlükte şiddet, “bir hareketin, bir gücün derecesi; yeğlilik. Hız. Bir hareketten doğan güç. Karşı görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma. Kaba güç. Duygu veya davranışta aşırılık. Sertlik” (sozluk.gov.tr) anlamlarına karşılık gelmektedir. Dolayısıyla, şiddet hem soyut anlamlara sahip hem de somut eylemleri olan bir kavrama tekabül etmektedir. Bu anlam alanlarından, her türden şiddetin sakinlik durumunu ortadan kaldırdığını ve belirli ölçülerde değişiklikleri beraberinde getirdiğini söyleyebiliriz.

Michaud şiddeti durum ve eylem olarak açıklayabilecek şu tanımı öne sürmüştür: "Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı

Sembolik Şiddet

doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/ moral/manevi) bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır” (2).

Weber şiddet kavramını devlet ve iktidar perspektifinden ele almakta ve fiziksel şiddeti devletin tekelinde meşru bir kullanım aracı olarak görmektedir (3). Arendt şiddetle birlikte iktidar, güç, kuvvet ve otorite kavramlarını ele alır. Bu kavramların ortak noktası, insanların birbirleri üzerinde egemenlik kurarken araçsallaşmalarıdır. Diğerlerinden farklı olarak şiddet her zaman araçlara ihtiyaç duymaktadır. (4).

Şiddet kavramı bedene ve ruha karşı gerçekleştirilen cebri eylemleri, tutumları, davranışları ve yaklaşımları kapsamaktadır. Dolayısıyla salt fiziksel kaba kuvvet değil, kişilere yönelik aşağılama, hakaret, tehdit ve benzeri saldırganca yönelimler, kişilerin öz benliklerine yönelik rahatsız edici tutumlar, korkutma, tedirginlik hissettirme ve benzeri davranışlar da şiddet kapsamındadır (5).

Şiddetin hem somut bir şekilde görünür türleri hem de görünmeyen, soyut biçimleri söz konusudur. Bu bağlamda sembolik şiddet, şiddetin görünmeyen yüzünü oluşturmaktadır. Sembolik şiddete uğrayanlarda şiddetin izi daha izi ziyade psikolojik alanda oluşmaktadır. Bu alanda maruz kaldıkları şiddeti çoğu zaman dile getirememektedirler. Şiddete maruz kalanların kendini ifade edememesi ve sessiz kalış durumu şiddet uygulayanların eylemlerini sürdürmesine ve bu eylemlerin herkesin nezdinde meşrulaştırılmasına yol açmaktadır. Meşrulaşan şiddet eylemi, toplumsal alana hakim olduğu sürece, o şiddete karşı çıkanlar da ayrıca sembolik şiddete maruz kalmaktadır. Dolayısıyla bu yaygınlık, çoğu zaman sembolik şiddetin farkında olmadan sürdürülmesine sebep olmaktadır (6).

Bu durumu Bourdieu, sembolik şiddete maruz kalanlarla, uygulayıcılar arasındaki sessiz suç ortaklığı olarak ifade etmektedir. O bu sessiz suç ortaklığı çerçevesinde sembolik şiddeti, uygulayıcıların ve maruz kalanların bilinçli olmadan uyguladıkları bir şiddet türü olarak görmektedir (7). Bu sessiz suç

ortaklığını Anık, “sembolik şiddet fiili şiddeti kimi zaman takviye kimi zaman ikame eden kamusal bir işlem olarak düşünülebilir. Ancak fiili şiddete maruz kalan kişilerin aksine, tıpkı tanrının mü’min kulu gibi, sembolik şiddete konu olan birey, bir özne olarak inşa edilmekte, böylece, rıza göstermeye zorlanmadan, onun kendiliğinde razı olması temin edilmektedir” (8).

Bourdieu’nun sembolik şiddet kavramı, toplumsal alanın hemen her alanında var olan eşitsizlikleri, baskıları, zorbalıkları kültürel bir üretim olarak var etmeyi içermektedir. Kültürel bir üretim olarak sembolik şiddet, toplumsal yapıya yön vermektedir. Toplumsal yaşam pratiklerine işleyen sembolik şiddet bu bağlamda fiziksel şiddetten daha etkili ve yaygın bir konumdadır. Bir diğer deyişle, sembolik şiddet görünmeyen yüzüyle hemen her alana işlemiş ve toplumsal davranışa yön verir durumdadır (9). Simgesel şiddetin hayatın hemen her alanına işlemesi, “simgesel şiddetin bireyler üzerinde tahakküm kurmada bir meşruiyet aracı olarak kullanıldığı”nı göstermektedir (10).

Literatürümüzde şiddet üzerine çok fazla sayıda çalışma bulunmaktadır. İletişim disiplini perspektifinden bakıldığı zaman bu çalışmaların kadına yönelik şiddet (11-24), aile içi şiddet (25-33), medyada şiddet (34-49), işyerinde şiddet (mobbing) (50-65) ve sembolik şiddet (66-74) kategorilerinde yapıldığı görülmektedir.

Şiddet üzerine bibliyometrik analizlerin gerçekleştirilen çalışmaların ise, işyeri şiddeti (75-77), medyada şiddet (78), kadına yönelik şiddet (79-81), sağlık alanında şiddet (82, 83) alanlarında görülmektedir. Literatürümüzde, sembolik şiddet konusu ve kavramı üzerine daha önce gerçekleştirilmiş bir bibliyometrik analiz bulunmamaktadır. Bu bağlamda, sembolik şiddet üzerine bibliyometrik bir analizin gerçekleştirildiği bu çalışmanın, araştırma sorusu çerçevesinde sunduğu verilerle literatüre anlamlı bir katkıda bulunması umulmaktadır.

AS= Literatürde sembolik şiddet konusunda gerçekleştirilen çalışmaların aktüel durumu ve atıf analizleri nasıl bir görüntü arz etmektedir?

3. METODOLOJİ

3.1. Amaç ve Yöntem

Bu çalışma, iletişim disiplini açısından önemli bir kavram olan sembolik şiddet kavramının literatürde hangi bağlamlarda ele alındığı, kaynakları ve atıf ağ analizlerini göstermeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın yöntemini, ‘sembolik şiddet’ (symbolic violence) taramasına dayalı olarak elde edilen makalelerin, bibliyometrik analiz yoluyla nicel olarak incelenmesi oluşturmaktadır. Literatür taramasından farklı olarak bibliyometrik analiz, akademik bir alandaki aktüel duruma ilişkin nicel ve biçimsel verileri elde etmede kullanılan bir yöntemdir. Bibliyometrik analiz yapılırken çeşitli görselleştirme programları ve yazılımları kullanılmaktadır. Bu sayede akademik müktesebata ilişkin eğilimler ortaya konulabilmektedir. Ayrıca ülkeler, yazarlar, akademik kurumlar ve yayınların üretimleri, alanın zayıf ve güçlü yanları, çalışılmamış alanlar, iş birlikleri, fırsatlar ve gerçekleştirilen üretimlerin etkileri nice bulgular üzerinden analiz edilebilmektedir (84).

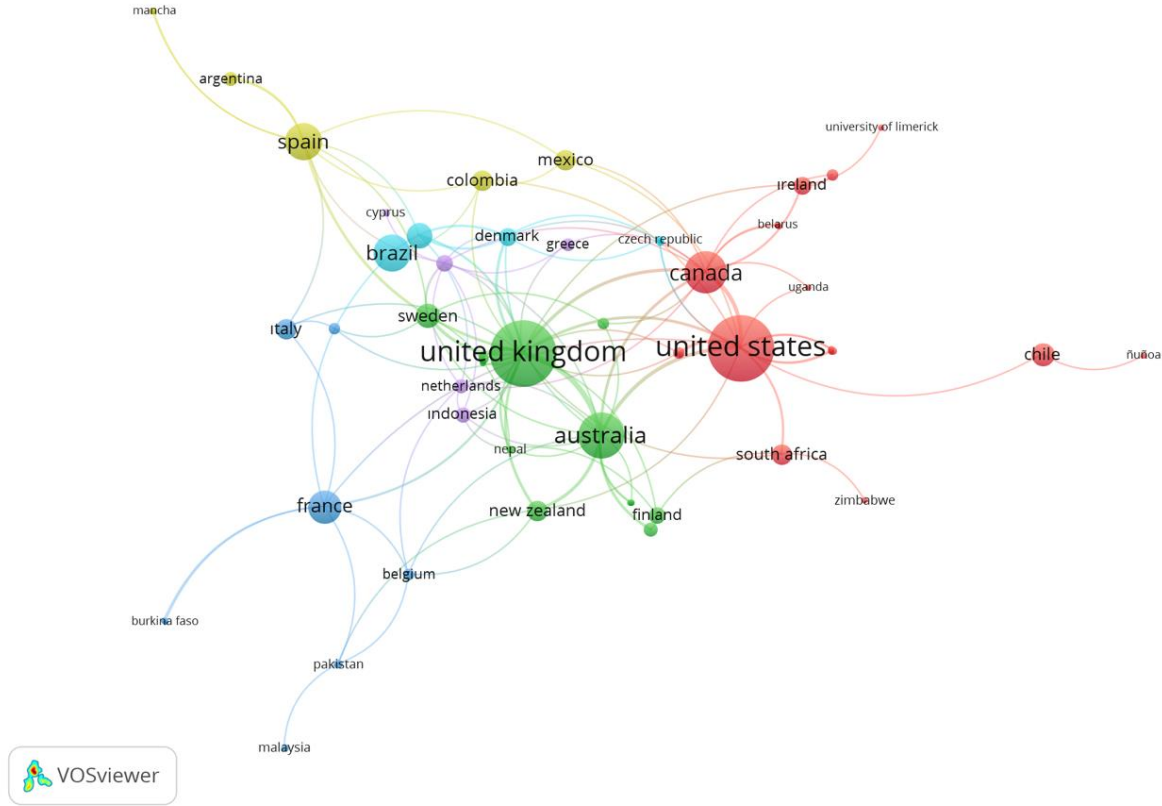
Çalışmanın evrenini, Scopus veri tabanındaki sembolik şiddet taramasından elde edilen 1287 makale teşkil etmektedir. Bu makalelerin verileri VOSviewer programına aktarılarak analiz edilmiştir. VOSviewer programı, araştırmacılara “belirli bir alanda gerçekleştirilen çalışmaların ağ, bibliyografik ve metin verilerine dayalı olarak yapılan ortak yazarlık, ortak atıf, bibliyografik eşleşme ve kavram birlikteliği analizleri çerçevesinde; yazar, kurum, ülke, doküman, anahtar kavram, özet, kaynaklar gibi analiz birimlerinde ölçüm ve analiz gerçekleştirerek literatürün haritalandırılmasına olanak tanımaktadır” (85).

4. BULGULAR

4.1. Ülkelerin Ortak Yazarlık Ağları

Ortak yazarlık, bir alanda gerçekleştirilen bilimsel işbirliğini göstermektedir. Ülkelerin ortak yazarlık ağlarına ilişkin gerçekleştirilen analizde, 6 küme, 119 bağlantı ve 168 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En yüksek bağlantıya sahip ülkeler sırasıyla; İngiltere (n=28), Amerika (n=18) ve Avustralya’dır (n=18). En

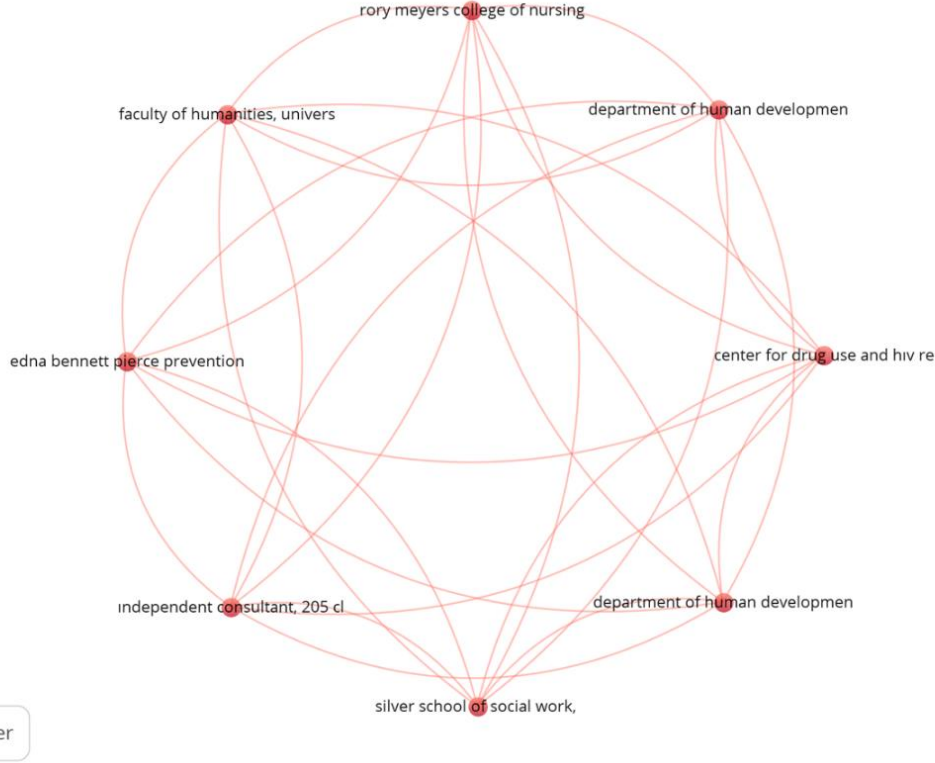
yüksek bağlantı gücüne sahip ülkeler sırasıyla; İngiltere (n=55), Avustralya (n=37) ve Amerika'dır (n=30).

Görsel-1: Ülkelerin Ortak Yazarlık Ağları

4.2. Kurumların Ortak Yazarlık Ağları

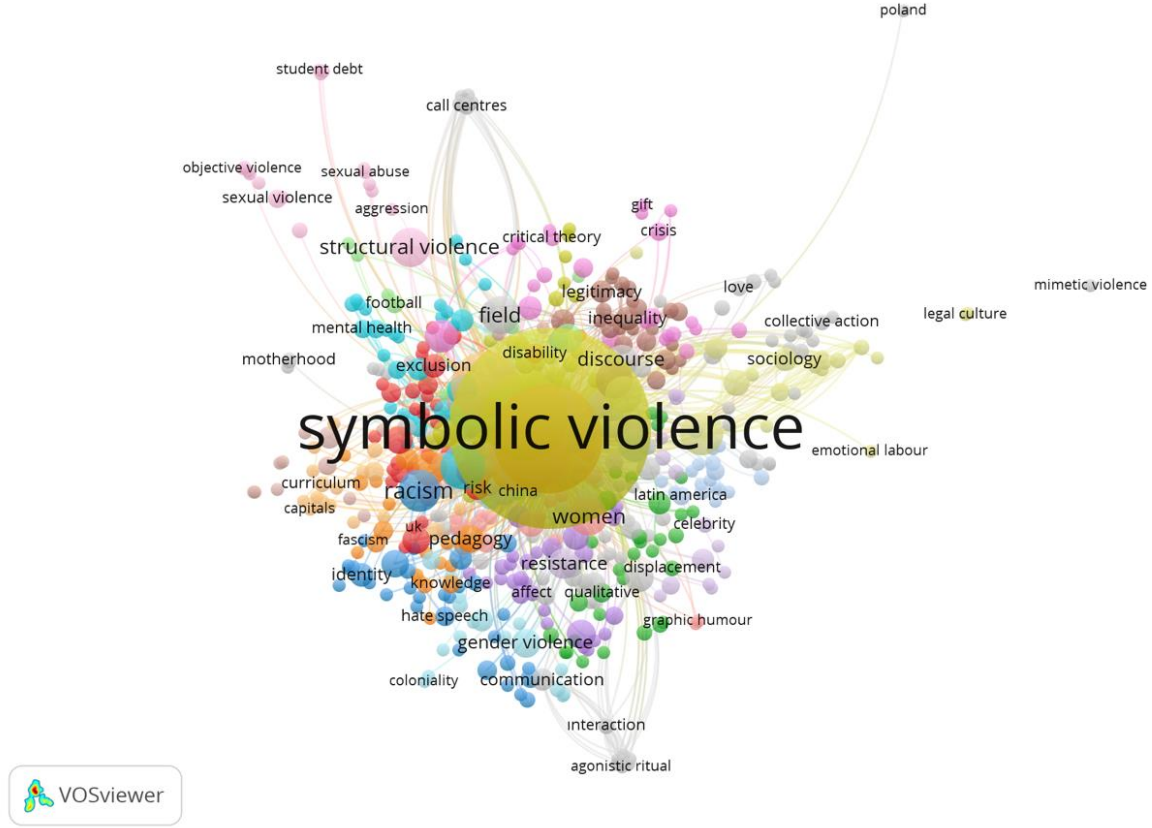
Kurumların ortak yazarlık ağlarına ilişkin analizde ise, toplamda 8 kurumun 28 bağlantısının mevcut olduğu görülmüştür. Görsel-2'de kurumlar ve bağlantı ağları gösterilmektedir.

Görsel-2: Kurumların Ortak Yazarlık Ağları

4.3. En Fazla Kullanılan Kavramlar

En fazla kullanılan kavramların analizinde, en az 2 defa tekrar edilme kriteriyle toplamda 31 kümede, 3050 bağlantı ve 4244 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En çok tekrar eden ilk üç kavramın sırasıyla; symbolic violence (sembolik şiddet)(n=463), Bourdieu (n=136) ve violence (şiddet) (n=86) olduğu görülmüştür. En fazla bağlantı gücüne sahip kavramlar ise sırasıyla; symbolic violence (n=1087), Bourdieu (n=387) ve gender (cinsiyet) (n=225) olarak yer almaktadır.

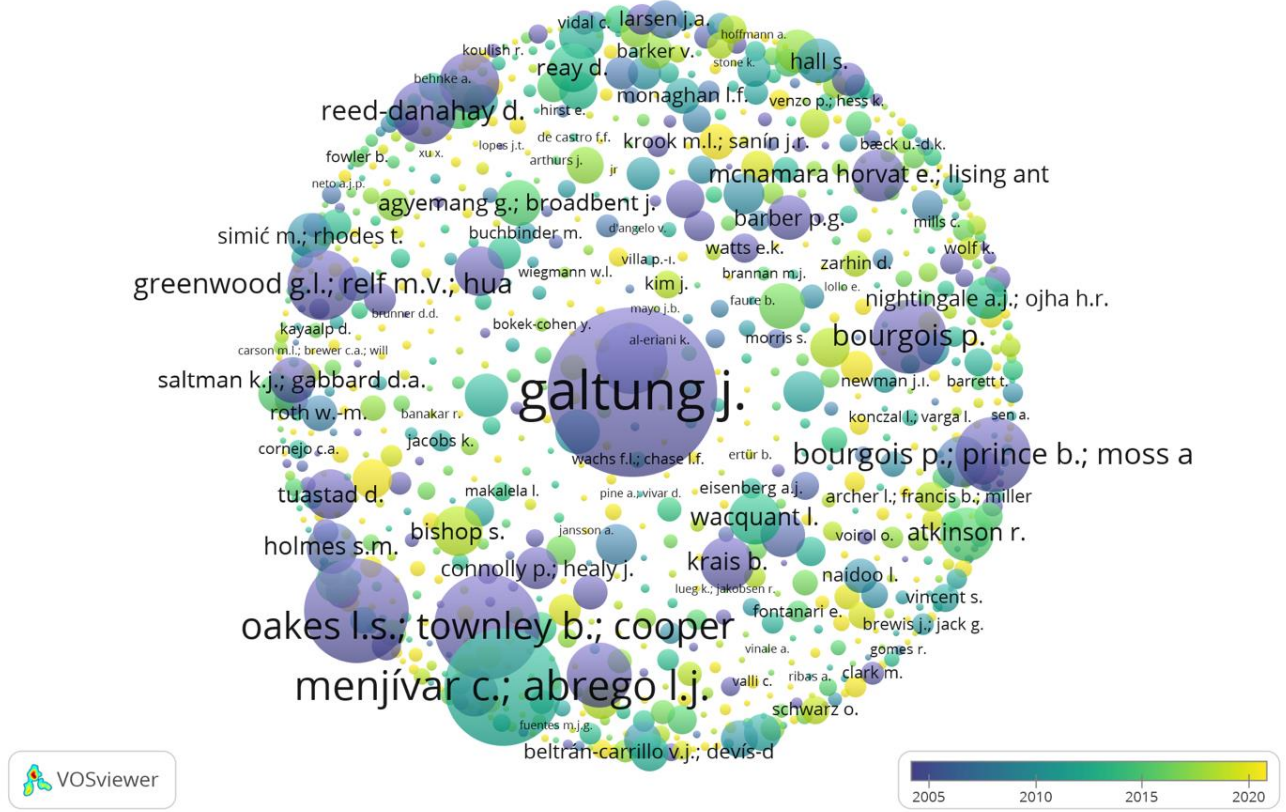
Görsel-3: En Fazla Kullanılan Kavramlar

4.4. Yazarların Atıf Yoğunluğu

Yazarların atıflarına ilişkin bir ağ haritasının oluşturulması adına, bir yazar tarafından en az 1 eser yayınlanması ve 1 atıf kriteri kapsamında en fazla atıf alan 10 yazar sırasıyla; Galtung (n=1322), Menjivar ve Abrego (n= 629), Oakes, Townley ve Cooper (n= 512), Marshall (n= 506), Bourgois, Prince ve Moss (n= 264), Burgois (n= 255), Cushion ve Jones (n= 240), Greenwood, Relf ve Huang (n= 232), Everett (n= 200) ve Reed-Danahay (n= 186) olarak sıralanmaktadır.

Aynı kapsamda en üretken 10 yazar ise sırasıyla; Schubert (n= 65), Bryan (n= 66), Schwarz (37), Atkinson (n= 31), Kamali (n= 29), Coy, Wakeling ve Garner

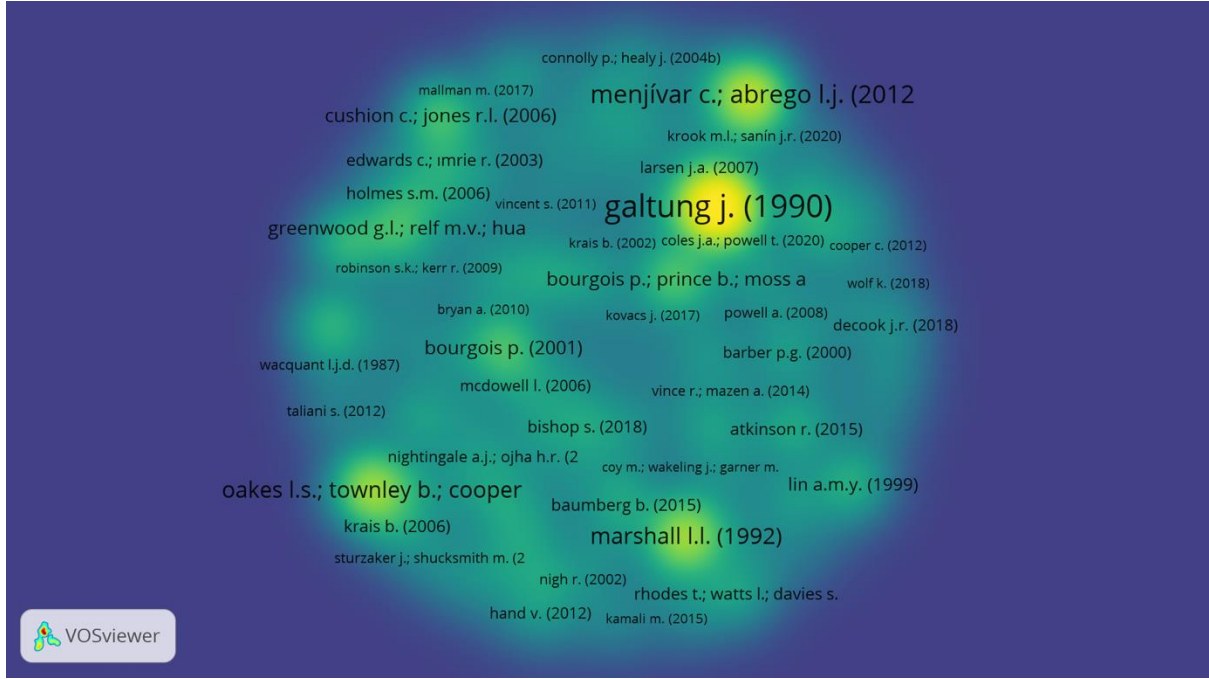
(n= 28), Cruickshank (n= 19), İbrahim (n= 12), Sapiro (n= 7), Juergensmeyer (n= 4) olarak görüntülenmektedir.

Görsel-4: Yazarların Atıf Yoğunluğu

4.5. Çalışmaların Atıf Dağılımı

Çalışmalara yönelik en az 20 atıf alma kriteri doğrultusunda 184 farklı eser çıkmaktadır. Bunlardan en fazla atıf alanlar eserler sırasıyla; Galtung 1990 (n=1322), Menjivar ve Abrego 2012 (n= 629), Oakes, Townley ve Cooper 1988 (n= 511), Marshall 1992 (n= 506), Bourgeois, Prince ve Moss 2004 (n= 264), Burgois 2001 (n= 255), Cushion ve Jones 2006 (n= 240) olarak görüntülenmektedir.

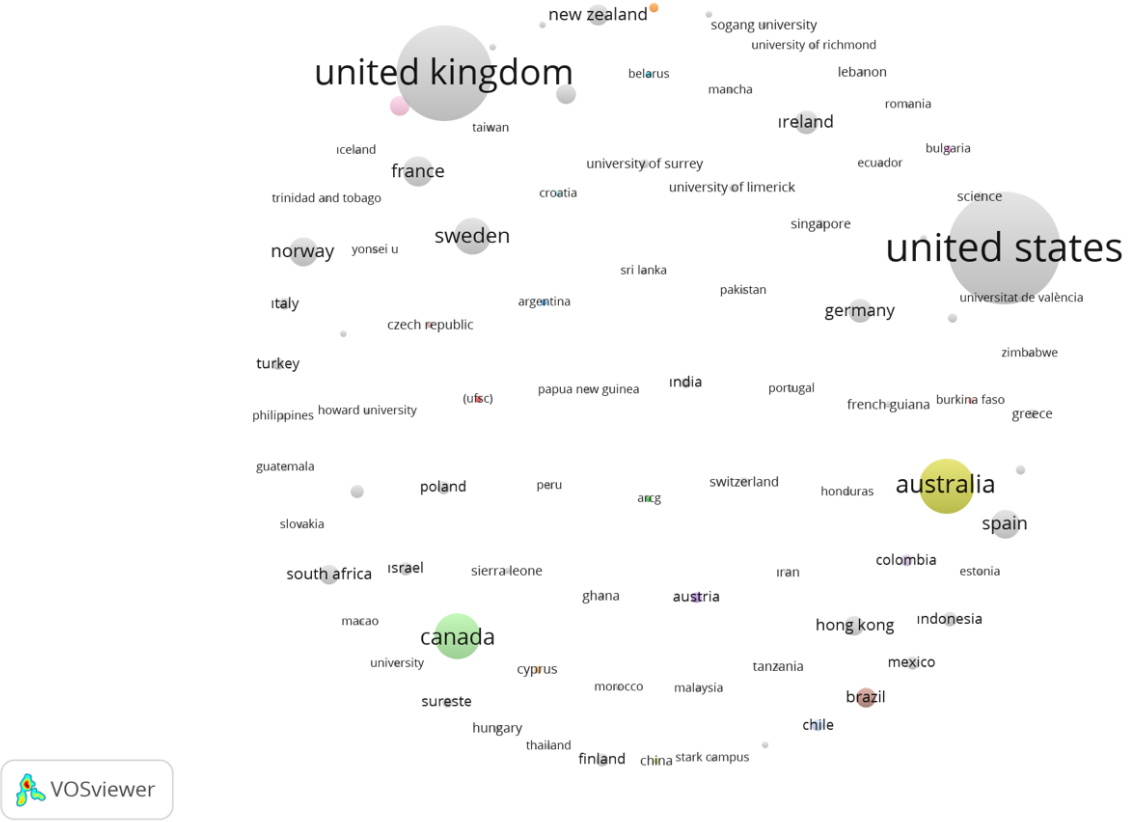

Görsel-5: Eserlerin Atıf Yoğunlukları

4.6. En Üretken Ülkeler

En az 1 eser 1 atıf kriteri doğrultusunda en fazla esere sahip 10 ülke sıralamasında; İngiltere (n= 224), Amerika (n= 224), Avustralya (n= 108), Kanada (n= 90), Brezilya (n= 72), İspanya (n= 69), Fransa (n= 58), Almanya (n= 35), İsveç (n= 30) ve Şili (n= 28) olarak bulgulanmıştır.

En çok atıf yapılan 10 ülke sıralamasında ise; Amerika (n= 5738), İngiltere (n= 4228), Avustralya (n= 1421), Kanada (n= 983), İsveç (n= 609), Fransa (n= 434), Norveç (n= 387), İspanya (n= 382), İrlanda (n= 270)ve Almanya (n= 251) sonuçları elde edilmiştir.

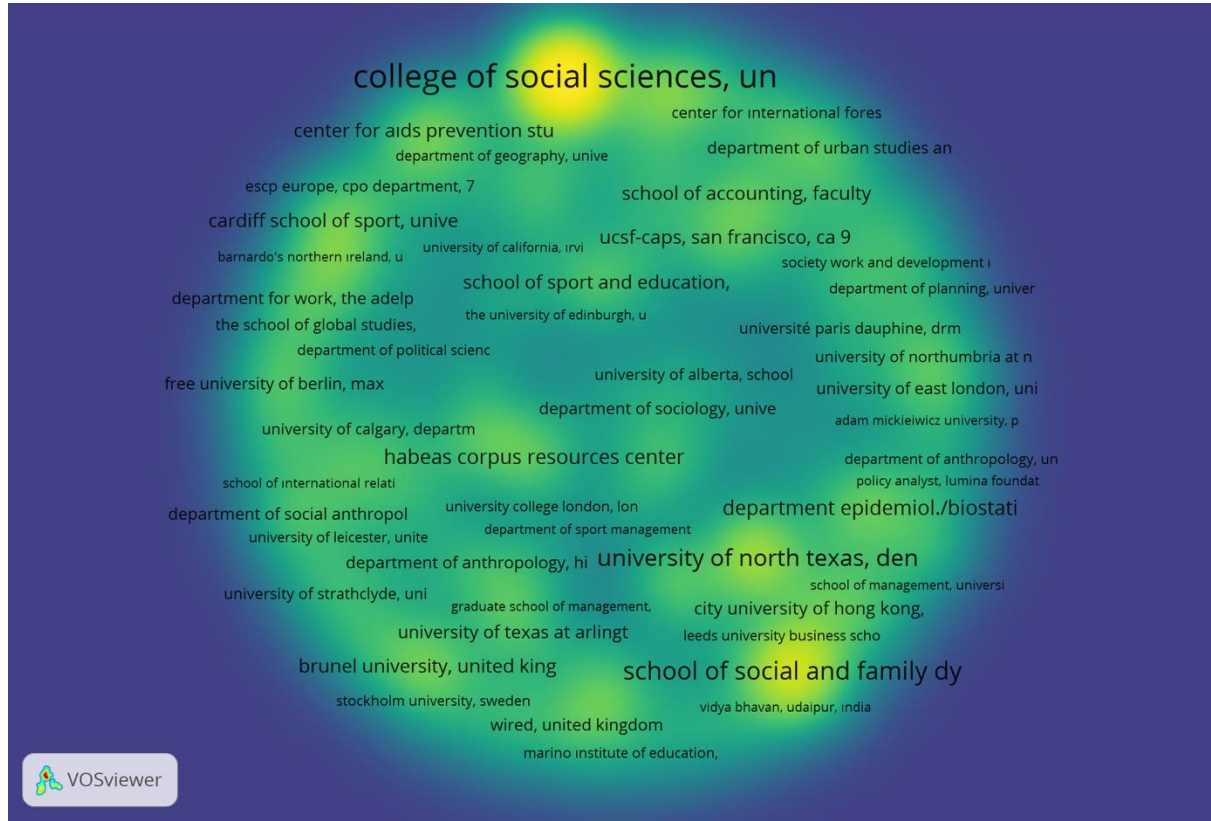

Görsel-6: Ülkelerin Atıf Yoğunluğu

4.7. Kurumların Üretkenliği ve Atıf Analizleri

En az 1 eser 1 atıf kriteri doğrultusunda kurumların üretkenliğine ilişkin yapılan analizde; Griffith University (n= 160), The Open University (n= 48), Mid Sweden University (n= 43), National University of Ireland (n= 34), Universidad de Chile (n= 19) en üretken kurumlar olarak sıralanmaktadır.

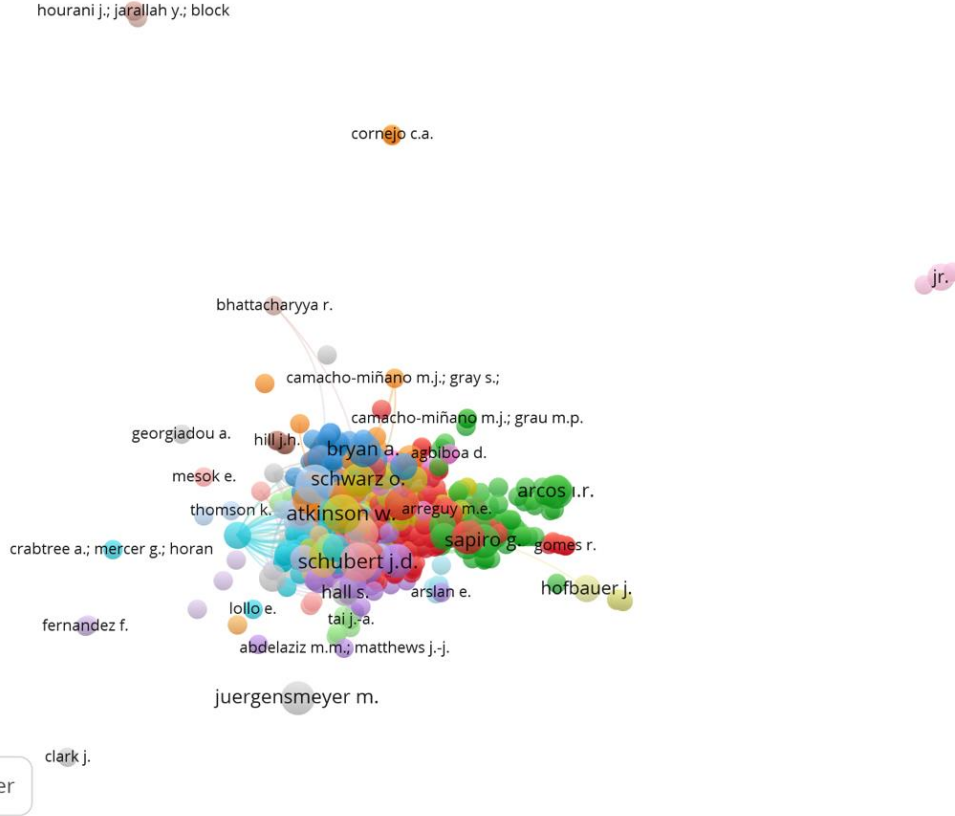
En az 1 eser 1 atıf kriteri doğrultusunda en fazla atıf alan kurumlara bakıldığında ise; University of Hawaii (n= 1322), Arizona State University (n= 629), University of North Texas (n= 506), University of California (n= 264) olarak görülmektedir.

Görsel-7: Kurumların Atıf Yoğunluğu

4.8. Yazarların Bibliyografik Eşleşmesi

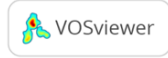
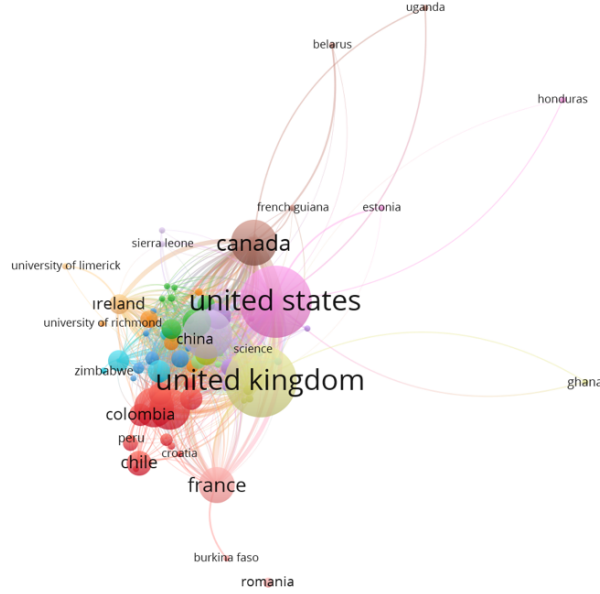
Birbirlerinden bağımsız olarak iki ayrı kaynağın aynı esere atıf yapması bibliyografik eşleşmeyi ifade etmektedir. En az 1 eser, 1 atıf kriteri doğrultusunda, toplam 22 kümede 33878 bağlantı ve 48813 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla bağlantı gücüne sahip 10 yazar ve bu yazarların atıf oranları; Kamali 1388 bağlantı gücü ile 29 atıf, Wolf 1218 bağlantı gücü ile 26 atıf, Reed-Danahay 914 bağlantı gücüyle 186 atıf, Parnaby 829 bağlantı gücü ile 5 atıf, Schwarz 798 bağlantı gücü ile 37 atıf, Mu 755 bağlantı gücü ile 26 atıf, Barrett 715 bağlantı gücü ile 12 atıf, Stringfellow vd. 699 bağlantı gücü ile 22 atıf, Pöllmann 638 bağlantı gücü ile 10 atıf ve Orser 591 bağlantı gücü ile 28 atıf sonuçlarını vermiştir.

Görsel-8: Yazarların Bibliyografik Eşleşme Haritası

4.9. Ülkelerin Bibliyografik Eşleşmesi

Yine 1 eser, 1 atıf kriteri doğrultusunda toplam 80 item 16 küme 1505 bağlantı ve 83503 bağlantı gücü görüntülenmiştir. Bağlantı gücü en yüksek 10 ülke; 36312 bağlantı gücü, 4228 atıf ile İngiltere, 21838 bağlantı gücü 5738 atıf ile Amerika, 21817 bağlantı gücü 1421 atıf ile Avustralya, 14182 bağlantı gücü 983 atıf ile Kanada, 5929 bağlantı gücü 609 atıf ile İsveç, 5092 bağlantı gücü 209 atıf ile Yeni Zelanda, 4976 bağlantı gücü 251 atıf ile Almanya, 4570 bağlantı gücü 270 atıf ile İrlanda, 3439 bağlantı gücü 382 atıf ile İspanya ve 3335 bağlantı gücü 178 atıf ile Danimarka olarak görüntülenmiştir. Türkiye'nin ise, 2385 bağlantı gücü ve 64 atıf ile 13. Sırada yer aldığı görülmüştür.

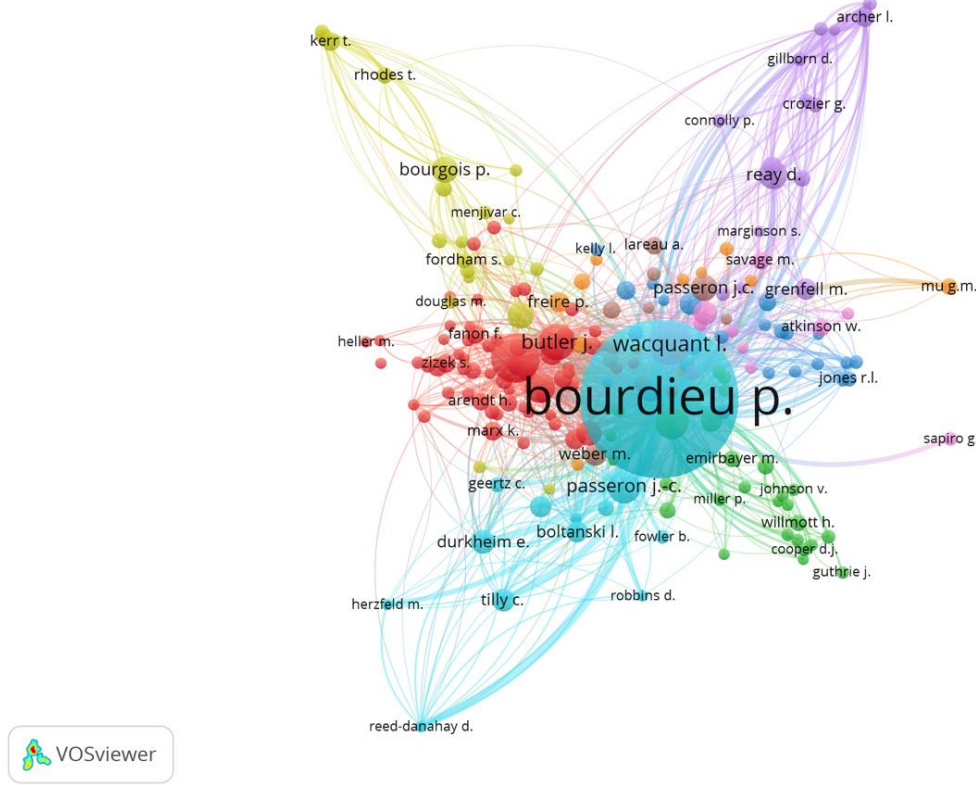

Görsel-9: Ülkelerin Bibliyografik Eşleşme Haritası

4.10. Yazarların Ortak Atıf (Co-Citation) Analizi

Ortak atıf, bir yayında kullanılan farklı iki kaynağın farklı çalışmalarda birlikte ele alınma sıklığını ifade etmektedir. En az 20 atıf kriteri gözetilerek gerçekleştirilen analizlerde toplam 202 item, 9 kümede 9076 bağlantı ve 113625 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla bağlantı gücüne sahip 10 yazar; 53272 bağlantı gücü ve 3684 atıf ile Bourdieu, 5552 bağlantı gücü ve 367 atıf ile Foucault, 5387 bağlantı gücü ve 287 atıf ile Wacquant, 3107 bağlantı gücü ve 196 atıf ile Butler, 3823 bağlantı gücü ve 160 atıf ile Wacquant, 4144 bağlantı gücü ve 159 atıf ile Passeron, 2431 bağlantı gücü ve 136 atıf ile Goffman, 2898 bağlantı gücü ve 129 atıf ile Reay, 1720 bağlantı

gücü ve 111 atıf ile Passeron, 969 bağlantı gücü ve 110 atıf ile Galtung olarak tespit edilmiştir.

Görsel-10: Yazarların Ortak Atıf Ağları

5. SONUÇ

Bu çalışmada iletişim disiplini açısından önemli bir kavram olan sembolik şiddet; literatürdeki yeri, ele alındığı bağlamlar, kaynaklar ve atıf haritaları üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, Scopus veri tabanı üzerinden sembolik etkileşim (symbolic violence) taraması gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler (n= 1287) bibliyometrik analiz yöntemiyle VOSviewer programı üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Geleneksel medya bağlamında ele alınan sembolik şiddet (6), günümüzde dijital medya ile çok daha yaygın olarak, geniş kitleler üzerinde ve daha profesyonel iletişim metotları ile uygulanmaktadır. Sosyal medya platformları, kişisel kanallar, etkileşimli tüm sanal mecralar, sembolik şiddetin her gün uygulandığı ve normalleşerek meşruluk kazandığı ortamları ifade etmektedir. Dolayısıyla, gündelik yaşama gömülü olan sembolik şiddet kavramının iletişim disiplini açısından incelenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda, sembolik şiddet kavramına ilişkin olarak literatürde yer alan eğilimlerin ve müktesebatın bir tablosunu ortaya koyabilmek amacıyla bu çalışmada bibliyometrik bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen analizlerde, 'ülkelerin ve kurumların ortak yazarlık ağları', 'çalışmalarda en fazla kullanılan kavramlar', 'yazarların ve eserlerin atıf yoğunlukları', 'en üretken ülkeler ve kurumlar', 'yazarların ve ülkelerin bibliyografik eşleşmeleri' ve 'yazarların ortak atıf ağları' incelenmiştir.

Araştırma sonucunda sembolik şiddet konusunda yapılan çalışmalarda bilimsel işbirliğini gösteren bir gösterge olarak ortak yazarlığa en çok sahip olan ülkelerin İngiltere (n=28), Amerika (n=18) ve Avustralya (n=18) olduğu görülmüştür. Ortak yazarlık, bilhassa dijital çağda bilim insanlarının küresel çapta iletişim kurma ve ilişkiler geliştirebilmelerini görmek adına önem arz etmektedir. Dijital çağda araştırmacılar, bilimsel çalışmalarını online platformlar üzerinden takip edebilme ve çeşitli konularda bilimsel ortak çalışmalarını farklı coğrafyalarda olunmasına karşın gerçekleştirebilme imkanlarına kavuşmuştur. Ortak yazarlık ağları, bu bağlamda, kurulan bu ilişkileri ve işbirliklerini görünür kılmaktadır. Farklı çalışmaların içeriklerinin benzer olması ise, çalışmalar arasındaki bağlantılara işaret etmektedir. Bu bağlamda, farklı çalışmaların kaynakçalarının ortak yayınlara sahip olması benzerlik oranının ve dolayısıyla bağlantı gücünün artması anlamına gelecektir. Elde edilen sonuçlarda, en yüksek bağlantı gücüne sahip ülkelerin de yine İngiltere (n=55), Avustralya (n=37) ve Amerika (n=30) olduğu görülmüştür.

Kavramların birlikteliği, çalışmaların özetlerinde, anahtar kelimelerinde ve başlıklarında yer alan kavramların, o çalışmalar açısından taşıdığı önemi ifade etmektedir. Bu bağlamda, çalışmada en fazla kullanılan kavramların; symbolic violence (sembolik şiddet) (n= 463), Bourdieu (n= 136) ve şiddet (n=

86) olduğu görülmektedir. En fazla bağlantı gücüne sahip kavramlar ise; symbolic violence (n=1087), Bourdieu (n=387) ve gender (cinsiyet) (n=225) olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet konusundaki çalışmaların bağlantı gücü de dikkat çekici gözükmemektedir. Literatürde sıklıkla bir sorunsal olarak ele alınan kadına şiddet konusunda, ortak kaynakçalara başvurulduğu bağlantı gücünden anlaşılmaktadır.

Sembolik şiddetin ağ atıf haritasında en fazla atıf alan yazarlar; Galtung (n=1322), Menjivar ve Abrego (n= 629), Oakes, Townley ve Cooper (n= 512), Marshall (n= 506), Bourgois, Prince ve Moss (n= 264), olarak sıralanmaktadır. En üretken yazarlar ise Schubert (n= 65), Bryan (n= 66), Schwarz (37), Atkinson (n= 31), Kamali (n= 29), olarak öne çıkmaktadır.

Alanda ağ atıfları en yoğun olan, en üretken ülkeler; İngiltere (n= 224), Amerika (n= 224), Avustralya (n= 108), Kanada (n= 90), Brezilya (n= 72), İspanya (n= 69), Fransa (n= 58), Almanya (n= 35), İsveç (n= 30) ve Şili (n= 28) olarak sıralanmaktadır. Ağ atıfları, ülkelerin ya da eserlerin bilimsel etkilerinin ne olduğunu ve hangi düzeyde olduğunu açığa çıkarmaktadır. Sıralamada yer alan ülkelerin, bu bağlamda, bilimsel anlamda en fazla etkiye sahip ülkeler olduğu çıkarılabilir. En çok atıf yapılan ülkelere bakıldığında da ilk dört sırada aynı ülkelerin, farklı sıralamalarla yer aldığı görülmektedir: Amerika (n= 5738), İngiltere (n= 4228), Avustralya (n= 1421), Kanada (n= 983), İsveç (n= 609), Fransa (n= 434), Norveç (n= 387), İspanya (n= 382), İrlanda (n= 270)ve Almanya (n= 251) olarak bulgulanmıştır. Dolayısıyla, en üretken ülkeler ile bilimsel etkililiği en yüksek olan ülkeler arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir.

En üretken kurumlar ise; Griffith University (n= 160), The Open University (n= 48), Mid Sweden University (n= 43), National University of Ireland (n= 34), Universidad de Chile (n= 19) olarak tespit edilmiştir. Kurumların alıntılanma oranlarında ise, University of Hawaii (n= 1322), Arizona State University (n= 629), University of North Texas (n= 506), University of California (n= 264) kurumları önde gözükmemektedir.

Aynı eserlerin farklı kaynaklarda yer alması bibliyografik eşleşmeleri göstermektedir. Bibliyografik eşleşmeler sayesinde, farklı çalışmalarda yer alan ortak referanslara dayanarak, çalışmalar arasındaki anlamlı ilişkiler ortaya konulabilmektedir. Bibliyografik çalışmalar, belirli bir alanda gerçekleştirilen

çalışmalardaki bilgi birikimsel yapıları ve birbirleri arasındaki ilişkileri görebilmek adına veriler sunmaktadır. Bu bağlamda, alanda gerçekleştirilen çalışmalarda 22 kümede 33878 bağlantı ve 48813 bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla bağlantı gücüne sahip yazarlar ve bu yazarların atıf oranları; Kamali 1388 bağlantı gücü ile 29 atıf, Wolf 1218 bağlantı gücü ile 26 atıf, Reed-Danahay 914 olarak tespit edilmiştir. Bağlantı gücü en yüksek ülkeler ise; 36312 bağlantı gücü, 4228 atıf ile İngiltere, 21838 bağlantı gücü 5738 atıf ile Amerika, 21817 bağlantı gücü 1421 atıf ile Avustralya olarak gözükmektedir. Türkiye ise bu sıralamada, 2385 bağlantı gücü ve 64 atıf ile 13. sırada yer almaktadır.

Farklı kaynaklarda en çok birlikte alıntılanan yazarlar, bir diğer deyişle ortak atıf analizinde en fazla bağlantı gücüne sahip olan yazarlar 53272 bağlantı gücü ve 3684 atıf ile Bourdieu, 5552 bağlantı gücü ve 367 atıf ile Foucault, 5387 bağlantı gücü ve 287 atıf ile Wacquant, 3107 bağlantı gücü ve 196 atıf ile Butler, 3823 bağlantı gücü ve 160 atıf ile Wacquant olarak bulgulanmıştır. Dolayısıyla, sembolik şiddet çalışmaları açısından bu yazarların ve eserlerinin önemli bir kaynak olduğu görülmektedir.

Bibliyometrik analizler, belirli bir alanda gerçekleştirilen çok sayıdaki çalışmaları analiz ederken bunların ne kadar multi-disipliner, ne kadar güncel ve literatürden faydalandıklarını da göstermektedir. Bu analizler sayesinde, bilimsel çalışmalar arasındaki iletişim oranı da ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda, literatürdeki müktesebata ilişkin bilgilere ulaşılabilirdiği gibi, eksikliklerin neler olduğu da görülebilmektedir. Bu çalışmayla, günümüzde belki fiziksel şiddetten çok daha yoğun bir şekilde, hayatın her alanında var olan sembolik şiddet kavramına dikkatleri çekmek ve kavramla ilişkili olarak gerçekleştirilen çalışmaların bir analizi sunularak literatüre katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu çalışmanın kaynağını, sadece Scopus veri tabanındaki makaleler oluşturmaktadır. Bu bağlamda, farklı veri tabanlarının baz alınacağı çalışmalar için, bu çalışma bir kıyas teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

1. Ünal, C. Toplumun medyatik inşası ve göç, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.
2. Michaud Y. Şiddet, (C. Muhtaroglu, çev.), İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.
3. Weber M. Sosyoloji yazıları, (T. Parla, Çev.), İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1993.
4. Arendt H. Şiddet üzerine, (B. Peker, çev.). İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.
5. Güz H, Uzun G. Bourdieu sosyolojisinde “sembolik şiddet” kavramı ve reklamlarda sembolik şiddete ilişkin bir analiz. 1. Uluslararası İletişim ve Yönetim Bilimleri Kongresi, 26-28 Eylül, 2019.
6. Yılmaz C. Bourdieu’da Temel Kavramlar ve Simgesel Şiddet Analizi. Habitus Toplumbilim Dergisi,(1). 2020:161-79.
7. Bourdieu P. Televizyon üzerine. (T. Ilgaz, çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1997.
8. Anık C. Toplumsal zihniyet aracılığı ile sosyal kontrol. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi. 2011;2(1):101-15.
9. Aloğlu E. Sosyolojik perspektiften linç ve toplumsal şiddet sarmalı. Sosyoloji Dergisi. 2018,11(38):219-30.
10. Ölçer H. Pierre Bourdieu sosyolojisinde simgesel şiddet sorunsalı ve biçimleri. Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi. 2019 Jan 6(2):34-49.
11. Akkaş İ, Uyanık Z. Kadına Yönelik Şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi. 2016 Jun 4;6(1):32-42.
12. Antınay AG, Arat Y. Türkiye’de kadına yönelik şiddet. 2007.
13. Karal D, Aydemir E. Türkiye’de kadına yönelik şiddet. International Strategic Research Organization (USAK); 2012 Mar 1.
14. Dogrucan A, Yıldırım Z. Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. Hacettepe üniversitesi sosyal bilimler dergisi. 2020 Aug 8;2(2):122-38.
15. Atman ÜC. Kadına yönelik şiddet; Cinsel taciz/ırza geçme. Sted Dergisi. 2003;12(9):333-5.
16. Kocacık F, Çağlayandereli M. Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2009;6(2):24-43.
17. Gökçaya VB. Türkiye’de kadına yönelik ekonomik şiddet. Cumhuriyet Üniversitesi Journal of Economics & Administrative Sciences (JEAS). 2011 Oct 1;12(2).

18. Salaçın S, Toprak Ergöner A, Demiroğlu Uyanıker Z. Kadına yönelik Şiddet. Birinci Basamakta Adli Tıp, 2nd Ed, İstanbul. 2011:192-201.
19. Çakır Ö, Harcar T, Sürgevil O, Budak G. Kadına yönelik Şiddet ve Türkiye'de kadına yönelik Şiddetin durumu. Toplum ve Demokrasi Dergisi. 2016 Jul 7;2(4):51-70.
20. Özkan G. Kadına yönelik Şiddet-aile içi Şiddet ve konuya ilişkin uluslararası metinler üzerine bir inceleme. Hacettepe Hukuk Fakóltesi Dergisi. 2017 Jan 6;7(1):533-64.
21. Oktay E. Türkiye'nin ve Dünyanın Ortak Sorunu: Kadına Şiddet. Akademik Araştırmalar Dergisi,(64). 2015 Feb 1:57-118.
22. Efe Ő, Ayaz S. Kadına yönelik aile içi Şiddet ve kadınların aile içi Şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2010;11(1):23-9.
23. Sezen Ü, Bayram N, Uluyağcı C, Bayçu S. Kadına yönelik Şiddet: TV dizilerinde kadına yönelik Şiddet üzerine bir araştırma. Selçuk İletişim. 2009;5(4):95-104.
24. Bükecik E, Özkan B. Kadına yönelik Şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. İzmir Kátip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi Dergisi. 2018 May 5;3(2):33-7.
25. Vahip I, Doğanavşargil Ö. Aile içi fiziksel Şiddet ve kadın hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi. 2006;17(2):107-14.
26. İbiloğlu AO. Aile içi Şiddet. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 2012 Mar;4(2):204-22.
27. Akın M. Aile içi Şiddet. Journal of Istanbul University Law Faculty. 2013 Jul 7;71(1):27-41.
28. Page AZ, İnce M. Aile içi Şiddet konusunda bir derleme. Türk Psikoloji Yazıları. 2008;11(22):81-94.
29. Özgentürk İ, Karđın V, Baltacı H. Aile içi Şiddet ve Şiddetin nesilden nesile iletilmesi. Polis Bilimleri Dergisi. 2012 Dec 1;14(4):55-77.
30. İçli TG. Aile içi Şiddet: Ankara, İstanbul ve İzmir örneği. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Dergisi. 1994;11(1-2).
31. Aktaş AM. Aile içi Şiddet. Kadının ve Çocuğun Korunması. Ankara: Elma Yayınevi. 2006.
32. Çalı HH. Aile içi Şiddet: bir kamu politikası analizi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2012;16(2):1-25.
33. Kuzu ŐL. Toplumsal Cinsiyet Rejimi Bağlamında Aile Ve Aile İçi Şiddet. Nişantaşı University Journal Of Social Sciences. 2013;1:1

34. Zorlu Y. Medyadaki şiddet ve etkileri. Humanities Sciences. 2016 Jan 1;11(1):13-32.
35. Palabıyıkoglu R. Medya ve şiddet. Kriz Dergisi. 1997 Jan 6;5(2).
36. Ömer Ö. Medyada şiddet kullanımı: şiddet ekonomisi, medyanın ideolojik şiddeti ve yetiştirme kuramı açısından bir değerlendirme. Marmara İletişim Dergisi. 2017 Jul 7(27):1-9.
37. Tunçer Ç. Sosyal medya ve şiddet: Ekşi Sözlük'te Çinli algısı. İnsan ve İnsan. 2020 Apr 7;7(25):65-84.
38. Vatandaş S. Şiddet ve televizyon: Şiddetin televizyon üzerinden deneyimlenmesi. HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. 2021 Mar 3;9(17):393-417.
39. Durna T, Kubilay Ç. Basının şiddeti: siyasal gösterilerde "polise taş atan çocuklar" örneği. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 2010 Jan 3;65(03):51-85.
40. Al E. Teknolojik determinizm bağlamında bir şiddet formu olarak medya. Marmara İletişim Dergisi. 2017 Dec 12(28):47-60.
41. Çelik H. Yeni medyayı Bourdieu açısından okumak. İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi. 2020 Dec 12;8(18):10-24.
42. Şeşen E, Ertürk KÖ. Çizgi filmlerdeki şiddet içeriğinin çocuklar üzerindeki etkisi. Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks. 2018 Dec 15;10(3):232-46.
43. Çevikalp A. Günümüzde şiddetin medya aracılığıyla pazarlanması ve ürünlerin sanatsal şiddete dönüşerek estetikleşmesi. Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. 2020 Jun 6;3(5):59-73.
44. Aydemir M. Medyada şiddetin dönüşümüne bilinçaltı etki yöntemleri ve "mutlu şiddet" ilişkisi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 2014 Jan 9;2014(3):166-70.
45. Erdem MN. Medya içeriğinde şiddetin sunumu üzerine argümantatif bir çalışma. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2020 Apr 4;9(2):1198-217.
46. Yumrukuz Ö. Şiddete karşı duyarsızlaşma ve sosyal medya ilişkisi üzerine bir inceleme. Marmara İletişim Dergisi. 2017 Dec 12(28):89-106.
47. Kasap F, Mırçık AM, Dolunay A. Medyada Şiddetin Yeniden Üretimi: Türkiye Ana Haber Bültenleri Üzerine Bir İnceleme/Reproduction of Violence in the Media: A Review on

- Turkey's Main News Bulletins. Journal of History Culture and Art Research. 2018 Mar 31;7(1):684-99.
48. Altıntaş M. İnternet medyası ve şiddet: İnternette sunulan şiddet haberlerinin toplum üzerindeki etkisi. Erciyes İletişim Dergisi. 2017 Jan 1;5(1):182-92.
49. Ergeç NE, Doğan ME. Medyada şiddet; televizyon çizgi diziler üzerine bir inceleme. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2016 Apr 4;25(1):43-58.
50. Serap Ö. İşyerinde psikolojik şiddet ve nedenleri. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources. 2007;9(3):1-24.
51. Kök SB. İşyaşamında psiko-şiddet sarmalı olarak yıldırma olgusu ve nedenleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2006(16):433-48.
52. Tengilimoğlu D, Mansur F. İşletmelerde uygulanan mobbingin (psikolojik şiddet) örgütsel bağlılığa etkisi. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi. 2009 Jul 1(3).
53. Aksoy F. Psikolojik şiddet'in (mobbing) sağlık çalışanlarına etkisi (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
54. Çarıkçı İH, Yavuz H. Çalışanlarda mobbing (psikolojik şiddet) algısı: Sağlık sektörü çalışanları üzerine bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2009 Jan 12(10):47-62.
55. Tutar H. İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı: Nedenleri ve sonuçları. Yönetim Bilimleri Dergisi. 2004 Jan 9;2(2):85-108.
56. Yıldız AN, Kaya UD, Bilir N. İşyerinde şiddet. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı. 2011:1-4.
57. Tinaz P. Mobbing: İşyerinde Psikolojik Taciz. Çalışma ve Toplum. 2006 Jan 1;3(10):11-22.
58. Karcioğlu F, Akbaş S. İşyerinde psikolojik şiddetve iş tatmini ilişkisi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 2010;24(3):139-61.
59. Palaz S, Özkan S, Necla SA, Fehim GÖ, Şahin N, Akkurt Ö. İş yerinde psikolojik taciz (mobbing) davranışları üzerine bir araştırma: Bandırma örneği. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources. 2008 Sep;10(4):41-58.
60. Özen SE. Toplumsal cinsiyet perspektifinden işyerinde psikolojik şiddet. Karatahta İş Yazıları Dergisi. 2016;4:123-42.

61. Akyön FV. İşyerinde şiddete (workplace violence) karşı çalışanların bireysel çatışma yönetimi yaklaşımları; sağlık sektöründe bir araştırma. Öneri Dergisi. 2008 Oct 6;8(30):163-75.
62. Nart S. İş ortamında şiddet, tükenmişlik ve iş tatmini ilişkileri: Sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma. Journal of Management & Economics Research. 2014 May 1(23).
63. Ayaydın Çİ. İşyerinde psikolojik şiddetin iş tatmini, işe yabancılaşma ve işten ayrılma niyeti ile ilişkisi. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi. 2012(9):143-76.
64. Dündar G, Aslı AC. İşyerinde psikolojik yıldırmaya (mobbing) maruz kalma sıklığı ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi. 2008;37(2):111-20.
65. Çekin A. Çalışma hayatında insan onuruna karşı psikolojik bir şiddet örneği: mobbing. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2014 Jan 1;3(1):5-22.
66. Serin E, Aktaş H. Instagram'da sembolik şiddet modası: Covid-19 pandemisi sürecinde Türkiye'de 65 yaş üzeri insanlara uygulanan sembolik şiddet örneklerinin incelenmesi. İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi). 2022 May 5;7(1):10-31.
67. Bayrakdar S. Toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden sembolik şiddet: Türk atasözleri ve deyimlerinde annelik-babalık cinsiyet rollerinin kültür kodlarına dayalı bir inceleme. Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri. 2018;4(5):178-94.
68. Özdemir M. Bourdieu perspektifinden sınıfsal ilişkileri okumak: youtuberların simgesel şiddetin üretimine etkisi. Intermedia International E-Journal. 2020 Dec 31;7(13):299-316.
69. Alparslan NA. Kadına yönelik simgesel şiddet aracı olarak temizlik ürünleri reklamlarının eleştirel analizi. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 2015 Dec 15(24):11-30.
70. Kılıç G, Özen Y. Alay etmenin sosyolojik yönü: toplumsal denetim, damga ve simgesel şiddet bağlamında alay etme. Mediterranean Journal of Humanities. 2020;10:301-18.
71. Yazıcı E. Çocuğa yönelik simgesel şiddet aracılığıyla eril tahakkümün yeniden üretimi: Masumlar apartmanı örneği. SDE Akademi Dergisi. 2023 Jan 1;3(1):29-55.
72. Meder M, Çeğin G. Sembolik şiddet arenası. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2004 Jan 1;15(15):102-7.

73. Nas A. Women Chewing Gum: Feminist Critical Analysis of Advertising as Symbolic Violence. *ilef dergisi*. 2015;2(2).
74. Demir MN. Sosyo-Epistemik Bir Argüman olarak Dijital Estetik Şiddet. *Felsefe Dünyası*. 2020 Dec 12(72):332-50.
75. Seyran F. İşyeri şiddeti çalışmalarının bibliyometrik analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*. 2021 Apr 4;17(36):2868-89.
76. Ayyıldız O. Sağlık çalışanlarına yönelik zorbalık ve mobbing davranışları: Bibliyometrik bir analiz. *Meyad Akademi*. 2021 Oct 10;2(2):126-49.
77. Yıldız N, Özkan H. Türkiye’de turizmde mobbing ile ilgili literatürde yer alan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*. 2022 Dec 12;5(2):357-68.
78. Demir Y, Öztürk M. Tarihsel süreçte “çevrimiçi taciz”: Bibliyometrik bir analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*. 2023;23(2):939-53.
79. Okan K. Web of Science üzerinde indekslenen kadına yönelik şiddet araştırmalarına bibliyometrik bir bakış. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*. 2020(21):19-35.
80. Demir Y, Çiftçi GE, Tüfekçi İ. Kadına yönelik ekonomik istismara ilişkin bibliyometrik bir analiz. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*. 2023 Mar 3;13(1):552-72.
81. Yıldırım İE, Ergüt İ. Kadına Yönelik Şiddet Araştırmaları: 2000 Yılı ve Sonrası İçin Bibliyometrik Bir Analiz. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2016;38(2):311-33.
82. Daşlı Y, Yurtseven ED, Türkmenoğlu B. Violence in health: A bibliometric analysis. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*. 2023 Mar 3;7(1):268-81.
83. Çilkaya B, Eraslan E. Dezavantajlı grupların bilimsel üretimdeki yeri: bibliyometrik bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi*. 2023 Jun 6(15):41-52.
84. Dirik D, Eryılmaz İ, Erhan T. Post-Truth Kavramı Üzerine Yapılan Çalışmaların VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi. *Sosyal Mucit Academic Review*. 2023 Jun 6;4(2):164-88.
85. Arslan E. Sosyal bilim araştırmalarında VOSviewer ile bibliyometrik haritalama ve örnek bir uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2022 Dec 12;22(Özel Sayı 2):33-56.